

veggönyv is értékes dokumentuma a világszerte ismert nagy filmesztéta és megbecsült író egész szemléletének és látásmódjának. Jó volna mielőbb magyarra fordítani, kiadni vagy előadni.

Thália varázsa

Régi Színházi Életben tallózva, a véletlen adta a kezembe a kereken negyven-éves, elsárgult példányt (1931. XXI. év-folyam, 13. szám), amelyben az ígéretes *Színházi, Irodalmi és Művészeti Szaklap* megjelölés alatt Bársony Rózsi Tavasz nemtőjeként mosolyog Angelo fotójáról - és a következő lapon, Móricz Zsigmond fényképével a *Thália varázsa* olvasható.

A negyvenéves helyzetjelentés a magyar vidéki színházak állapotáról igen-csak eltérő cikkek társaságában jelent meg. A *Zserbo-bó-ban*, a *Maga csak tudja, Intim Pista...* elmaradhatatlan csevelyein túl Tasnády Fekete Mária, az újdonsült szépségkirálynő interjúvolta meg Hatvany Lilit: hogy árt-e a szépség, a vagyon és a születés előnye az írói, újságírói karriernek? A következőkben Erdős Renée *Peruginohajnalok* címen elmélkedik az élet hívságairól. Reklámok és kritikáknak álcázott színházi hírverések sorában rajzos, hatalmas cím hirdeti az éppen futó közönségpályázatot: *Milliárdos lehet 24 óráig!* „Hál' Istennek - közli megnyugodva a szerkesztőség -, nem vészett még ki az *érzék* az élet reális örömei iránt az emberekből. Egész halomba gyűlt már azoknak a pályázata, akik a *Színházi Élet* jóvoltából 24 órára milliárdosok akarnak lenni ... itt adjuk az e heti pályázatok egy részét.” És adják. Alkalmasint az előfizetők lelkesebben olvasták e torz álmokat, mint Móricz Zsigmondét az első oldalon, akinek nagyon is épkezláb javaslata az újabb „Thália-rokonok” megadóztatásáról a vidéki színészet javára sokkal inkább bizonyította, hogy „nem vészett ki még az *érzék* az emberekből az élet reális örömei iránt” ...

Móricz Zsigmond cikke maga nem szorul kommentárra. Nemcsak a kortör

téneti dokumentum erejével hat, ráébrészve a több mint húsz éve államosított vidéki és nemcsak vidéki színházak sokszor természetesnek tűnő alkotó biztonságára, hanem más társadalmi közegben, más kiindulópontból felmerült *mai* gondjainkra is segít választ keresni. Ezért érdemes ezt az azóta meg nem jelent cikket figyelmesen végigolvasni.

M. Lázár Magda

Thália varázsa
írta: Móricz Zsigmond

Szeged, ez a legújabb vészír, megszünteti a házikezelést és összesen évi ötvenezer pengő szubvenciót ad a színigazgatónak, ellenben se fűtést, se világítást nem ad, sőt elveszi a ruhatárat ...

Ez a szépen indult városi lelkesedés vége. Mikor elkezdődött ez a házikezelés, mindenki fellelegzett a vidéken, hogy itt az új világ, még egyszer jó napokat lát a színész s a színház. Szeged volt ekkor a reménység, s a jó példa vonz. sóhajtott fel a vidéki színész. A példa nem vonzott, s Szeged is vissza-gubózik.

Hát istenem, mit mondjunk. Szegeden a kisbérlok ezrei jajgatnak, azoknak nem kell színház. Szegednek annyi terhe van, mint minden városnak, nem bír mecénás lenni. Nagy pénzeket fizetett rá arra, hogy a szegediek jó színházat lássanak. Ha nem bírja, nem bírja, mit tegyünk. Kiderült, mikor legutóbb Szegeden jártam, megmagyarázták, hogy ebben a százezres városban alig ezren vannak, akikre mint biztos színházlátogatókra lehet számítani.

Ezer ember pedig nem bír eltartani egy olyan nagyszerű és fényűző valamit, mint egy színház... Mikor ott a mozi a maga nemzetközi ragyogásával és olcsóságával, és ott a rádió, amely minden házba belopta a művészek hangját.

A nyáron együtt voltam Szeged szín-házi diktátorával, Pálffy alpolgármesterrel, és sokat keseregünk ezen.

Mi itt a baj?

Hány vidéki előadást láttam a múlt években. Mindig azzal jöttem ki a színházból, hogy mennyi remek színész. Mintha a magyarság most egyszerre öntené a jó színészt a színpadra. Nagy áldozat, jó előadások s tátongó nézőterek. Emlékszem egy veszprémi előadásra. A *Szigetvári vértanúkat* akarták játszani, délután. Nyár volt. Elmentem megnézni Jókai csodálatos darabját, amit gyermekkorom óta nem láttam. Odaérek a színház elé. Ott állnak a napsütésben

a színház kapuja előtt nagy szakállal az ősmagyarok, Zrínyi Miklós és a török basák, és várják a katonákat. Ugyanis a városban annyira nem volt érdeklődés az előadás iránt, hogy katonákat kértek a hadseregtől, akik pár fillért fizettek volna személyenként. Egyszer csak nagy lábdobogás, a béke óta nemigen hallott trapp: megjöttek a katonák. De csak húszan.

Leállottak pihenj állásba a színház előtt s vártak. Az igazgató tűnődött, számígtatott, kiderült, hogy neki több költsége volna, mint amit a bevétel jelent. Éspedig tízszerte több költsége, hát azt mondta a művészeknek: „lehet lefesteni”. *Nem volt előadás.* Én sajnáltam a legjobban, mert nem láttam a *Szigetvári vértanúkat*.

De a veszprémiek mért nem akarták látni? És a miskolciak mért nem voltak kíváncsiak aznap, mikor utoljára ott voltam szintén, egy délutáni előadásra: *huszonöten voltunk a jegyszédőkkel együtt az egész nézőtéren.*

Miért nem mennek az emberek olyan lélekszakadva a színházba, mint régen-te? Jöllaktak a színházzal? Nem várnak tőle új szennációkat?

Thália varázsa megszünt?

Halálra van ítélve a színház, mint a szürszabók? Két dolog mindenesetre van. Egyik a gazdasági depresszió, ami elveszi az emberek kedvét attól, hogy örüljenek. A másik pedig egy időleges gátlás: a színházat pótlékokkal helyettesíti a néző. Mozival és rádióval.

Én nem tartom erkölcsösnek, ha bármilyen célt is idegen érdekeknek a megterhelésével érnek el. A színház éljen meg önmagából. Ideiglenesen azonban jogosnak tekintem, ha ezeket a nehéz idöket a másik két rokon - mégis ellenséges művészeti ágak, a *mozinak és különösen a rádióknak a megterhelésével éltetjük tovább.* Tessék ennek a két művészeti ágak, ha módjában van, segítségére jönni az édesanyának, a színészetnek.

Milyen csodálatos Thália, mint anya. Anyaszerepet játszik ma a színészet istennője. De ha így van, legyen. El fog jönni még s érzésem szerint nemsokára az az idő, mikor Thália ismét újjászületik, s nem lesz rászorulva leányai alamizsnájára. De ha most elfogadja ezt a segítséget, semmi szégyen nincs benne.

Sőt, nemes és szép gesztus volna, ha a *rádió és a mozi* egy kicsit könnyíteni tudnának a varázslatos *Thálián*, hiszen mégis leányai.